

Δημόσια έργα, η διόρθωση του 4412 και η σκληρή πραγματικότητα των έργων

Το Ταμείο Ανάκαμψης αδιαμφισβήτητα αποτελεί το μεγαλύτερο όπλο για τη χώρα, στην προσπάθεια επαναφοράς και διατήρησης μιας ανάπτυξης με σοβαρά αποτελέσματα στην κοινωνία. Τα μεγάλα έργα που πρόκειται να ενταχθούν σε αυτό είναι λίγο-πολύ γνωστά και δεν είναι μυστικό πως η αγορά τα θέλει για να μπορέσει με τη σειρά της να ξεπεράσει μία κακή δεκαετία για τον κλάδο των κατασκευών.

Αυτό που δεν είναι βέβαιο και που αρκετοί παράγοντες της αγοράς ανησυχούν είναι οι διαδικασίες. Ο περίφημος νόμος 4412/2016, ενώ είχε ως απώτερο σκοπό τον εκσυγχρονισμό των δημόσιων συμβάσεων και την δημιουργία διάφανων διαδικασιών, γρήγορα έγινε αντικείμενο στρέβλωσης των διαγωνισμών.

Μέχρι και σήμερα έχουμε φτάσει στο σημείο, διαγωνισμοί να διαρκούν χρόνια και τελικά να λύνονται μόνο με την παρέμβαση του ΣτΕ, όπως ως πρόσφατο παράδειγμα είδαμε στην σχετική διαδικασία για την Γραμμή 4.

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι άπαντες μιλώντας για την επίσης περίφημη τροπολογία του 4412, προσδοκούν με την εφαρμογή του να περιοριστούν τα φαινόμενα στρέβλωσης και να επιταχυνθούν οι διαδικασίες τόσο κατά τη διάρκεια της διαγωνιστικής διαδικασίας, όσο και κατά τη διάρκεια της κατασκευής ενός έργου.

Άλλωστε επί δεκαετίες, χτίστηκε ένα μοντέλο το οποίο, ως επιτραπεί η έκφραση, δεν ήταν “εργοκεντρικό”, ο πυρήνας της όλης διαδικασίας δεν ήταν το ίδιο το έργο. Κάποιες φορές ήταν πολιτικό. Πόσες φορές δεν διαβάσαμε πως ξεκινούν τα έργα για

το τάδε έργο και ο αρμόδιος πολιτικός να μιλά για την ολοκλήρωση του σε δεινά χρονικό διάστημα. Ο οποίος όμως αναφερόταν στο ιδανικό σενάριο της μηδενικής καθυστέρησης της ημερομηνίας ολοκλήρωσης ενός έργου.

Στην Ελλάδα όμως τα έργα δεν τελειώνουν ποτέ στην ώρα τους και αυτό είναι κοινό μυστικό. Εδώ περνάμε στην άλλη διάσταση. Στις διαφορετικές δομές του Δημοσίου οι οποίες επίσης δεν έχουν ως πυρήνα την ολοκλήρωση ενός έργου αλλά πολλές φορές την ανάδειξη του ρόλου τους. Έγκριση μελετών που μπορεί να αφορούν ένα Δήμο, μια Περιφέρεια, ένα φορέα. Οι περίφημες αρχαιολογικές ανασκαφές, που για παράδειγμα στο Μετρό Θεσσαλονίκης αντικατέστησαν το ίδιο το έργο και έγιναν πρωταγωνιστές. Οι απαλλοτριώσεις που επίσης είναι πεδίο καθυστερήσεων.

Ακόμα και οι αναθέτουσες αρχές πολλές φορές όμως συμβάλουν χωρίς να το αντιλαμβάνονται στην καθυστέρηση των έργων. Λανθασμένες μελέτες έργων, λανθασμένοι υπολογισμοί ολοκλήρωσης, αδυναμία παρακολούθησης ενός έργου. Αυτά είναι καθημερινότητες κάθε έργου και όσοι ασχολούνται με αυτό το γνωρίζουν. Υπάρχουν έργα που η έναρξη τους έφτασε σχεδόν τον αρχικό χρόνο ολοκλήρωσης τους και άλλα που αντί για δύο ή τρία χρόνια, κάνουν “καριέρα”. Οκτώ, δέκα, δώδεκα χρόνια με τον χρόνο να χάνεται κάπου μεταξύ γραφείων, διεκδικήσεων, λαθών και καθυστερήσεων.

Και φυσικά στην καθυστέρηση των διαγωνισμών και υλοποίησης μερίδιο ευθύνης έχει η ίδια η αγορά.

Πολλοί διαγωνισμοί ξηλώνονται λόγω ανίερων επιχειρηματικών πολέμων που φτάνουν μέχρις εσχάτων, αδιαφορώντας για την ύπαρξη του έργου. Στην κατασκευή επίσης, κάποιιοι έχοντας δώσει υπερβολικές εκπτώσεις επενδύουν στην δικαστική διαμάχη για να αποκομίσουν τα ποσά που τελικά θα κάνει κερδοφόρα την εργολαβία, αδιαφορώντας για το έργο.

Συμβολή στις καθυστερήσεις έχει και η κοινωνία. Κινήσεις πολιτών οι οποίες ευαγγελίζονται ένα υπέρτατο καλό για να μην

γίνει ένα έργο, να μην προχωρήσει ένα έργο. Αλήθεια, γιατί δεν έχουμε κινήσεις πολιτών για να γίνει ένα έργο με την ίδια μαχητικότητα και το ίδιο πάθος για διεκδίκηση; Πολίτες που με δικαστήρια ετών διεκδικούν μεγαλύτερα ποσά στις απαλλοτριώσεις αλλά και κοινωνίες που δεν θέλουν ένα έργο στον τόπο τους, αλλά κάπου αλλού ενώ την ίδια ώρα το πρόβλημα γιγαντώνεται.

Το σύστημα παραγωγής και υλοποίησης έργων περιμένει με ανυπομονησία την ψήφιση και εφαρμογή των τροπολογιών αυτών που έρχονται να διορθώσουν αστοχίες και προβλήματα όχι μόνο του 4412, αλλά και δομικά, συστημικά.

Όμως πολύ φοβάμαι, ότι και με αυτή την προσπάθεια αυτό που δεν θα λυθεί πλήρως είναι η πυρηνικότητα ενός έργου από τη στιγμή που βγαίνει στον αέρα. Το πόσο δηλαδή το έργο γίνεται επίκεντρο και απόλυτος στόχος, όσο τον δυνατόν πιο προστατευμένο από προσπάθειες ή δομικά προβλήματα.

Ειδικά στην περίπτωση έργων που χρηματοδοτούνται από εργαλεία όπως το ΕΣΠΑ ή τώρα το Ταμείο Ανάκαμψης που έχουν ασφυκτικές προθεσμίες, πως θα εξασφαλίσουμε ότι το έργο ΘΑ ΓΙΝΕΙ; Πως θα εξασφαλίσουμε ένα συμβόλαιο “τιμής” που θα βάζει πάνω από όλα την τελική ολοκλήρωση και απόδοση ενός έργου στην κοινωνία και που θα εξασφαλίζει την προσπάθεια της Πολιτείας;

Σε κάθε ερώτημα υπάρχουν πολλές απαντήσεις και τίποτα δεν οδηγεί σε αδιέξοδο. Το αισιόδοξο μήνυμα της διόρθωσης των προβλημάτων που έφερε με την εφαρμογή του ο 4412, είναι ένα τεράστιο βήμα προς και η περαιτέρω ενίσχυση της παραγωγής και υλοποίησης των δημόσιων -με κάθε μορφή- έργων θα είναι πάντα στο τραπέζι. Αρκεί το μενού κάθε φορά να είναι όλο και μικρότερο.